

po převratu nazývalo) poprvé žena, profesorka Jana Nechutová, později se stala děkankou. Počátek 90. let s sebou přinesl také poměrně rychlý technický vývoj v oblasti informačních technologií. Mezi vůdčí pracoviště v tomto směru patřil paradoxně Ústav klasických studií. Informační technologie pronikly i do studijní agendy. Významným počinem bylo i zřízení rozsáhlé kolekce elektronických databází s názvem *Litterae ante portas*, které obsahují digitalizované texty v latině a staré řečtině.

Poslední kapitola „ÚKS dnes 2000–2018“ začíná personálními změnami na začátku milénia, kdy Dagmar Bartoňkovou vystřídala v čele ústavu Irena Radová. Zásadním mezníkem bylo rozšíření studijní nabídky ústavu o několik nových oborů, např. mediteránní studia, zabývající se středomořským prostorem. Dále je v navazujícím magisterském stupni možno studovat např. latinu středověku či dějiny starověku. Dle názoru filologů lze uzavřít, že klasická filologie v brzké době nezanikne a bude se rozvíjet i nadále jako součást moderní evropské kultury.

Na závěr práce je zařazen výčet pramenů a literatury. Kniha je doplněna přetiskem drobné publikace prof. Františka Novotného s názvem *Gymnasion* (Úvahy o řecké kultuře), která vyšla již v roce 1922 a dle autorů si zasloužila nově zpřístupnit. Novotný zde představuje některé klíčové pojmy řeckého myšlení a vztahu řeckého člověka ke světu.

Autoři na základě literatury, vydaného materiálu, univerzitních ročenek, recenzí, jubilejních časopiseckých vzpomínek, nekrologů, ale také archivních pramenů Archivu Masarykovy univerzity nabídli plastický pohled na dějiny Ústavu klasických studií. Předložená kniha není sice vyčerpávajícím dílem, lze ji však použít k úvodnímu seznámení s atraktivní a zajímavou problematikou.

Michal Továrek

doi: 10.14712/23365730.2022.23

Detlef Brandes – Alena Míšková, Z katedry dějin východní Evropy na pražskou radnici: Josef Pfitzner (1901–1945)

Academia: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v.v.i., Praha 2021, 375 stran, ISBN:978-80-200-3171-6; 978-80-88304-37-1

Postavě kontroverzního českoněmeckého historika Josefa Pfitznera a vydávání pramenů k jeho životu se autorka Alena Míšková (1957–2015) věnovala dlouhodobě. Pfitznerova pozůstalost se ostatně z velké části nachází v autorčině někdejší pracovišti, tedy Masarykově ústavu – archivu AV ČR. Autorčin zájem o tuto postavu vyústil ve spolupráci s německým odborníkem na období Protektorátu Detlefem Brandesem (*1941), jejímž výsledkem byla monografie *Vom Osteuropa-Lehrstuhl ins Prager Rathaus, Josef Pfitzner 1901–1945*, vydaná roku 2013. V českém jazyce vyšla až v roce 2021, a tak se toto vydání stalo jakousi vzpomínkou na již zesnulou autorku a její dílo. Kniha je rozčleněna do 13 kapitol, které jsou děleny na podkapitoly.

V první kapitole se autoři zaměřili na soukromý život Josefa Pfitznera – jeho rodinné zázemí, studentská léta před nástupem na univerzitu, vztahy s jeho přítelkyněmi (přičemž jeden vztah přerostl v manželství) a možnost poznání jeho finančního rozmachu.

Druhá kapitola je přehledem Pfitznerových vysokoškolských studií, vyplněných studií a přípravou disertace o vratlavských biskupech. Současně s disertací pracoval na

monografii o dějinách Cukmantlu (dnešních Zlatých Hor), která částečně vycházela z jeho disertačního výzkumu. Tato práce však nenalezla kladnou odezvu u B. Bretholze. Jeho další práce o litevském knížeti Vitoldovi měla naopak takový vědecký ohlas v Litvě, že byla přeložena do litevštiny. Pfitzner tedy směřoval k tomu stát se úspěšným medievistou.

Třetí až osmá kapitola si všímá Pfitznerovy kariéry na pražské Německé univerzitě a celkově v akademické sféře. Převážně na základě dochované korespondence se autoři snažili vylíčit vztahy s Pfitznerovými kolegy v rámci Německé univerzity (s Hansem Hirschem, Heinzem Zatsckem a Emilem Franzelem), ale též s českými univerzitními historiky, což je ukázáno na příkladech Josefa Matouška, Josefa Šusty a zejména Josefa Pekaře. Pekař viděl v práci mladého Pfitznera snahu o česko-německé porozumění, spletl se však. Pfitzner dopisy, jež mu Pekař zaslal, propagandisticky zneužil. Není opomenuta ani Pfitznerova činnost pedagogická, včetně vedení a oponování několika disertačních prací. Od studijních let se Pfitzner profiloval coby historik sudetoněmecký, což někteří jeho čeští kolegové oceňovali, neboť německojazyčnému světu zprostředkoval výsledky práce české historické vědy, současně jej toto jeho vymezení nasměrovalo k propagandistické spolupráci s SdP.

Devátá až jedenáctá kapitola sleduje Pfitznera coby pražského radního a náměstka primátora, zvláště optikou jeho snahy o prosazování německých zájmů v Praze. Na tyto kapitoly pak navazuje kapitola dvanáctá, zaměřující se na Pfitznera opět jako na historika od jeho nástupu na pražskou radnici, kdy se prostřednictvím svého díla snažil ideologicky podpořit nároky Němců na Prahu a české země. Závěrečná kapitola je pouze velmi stručná a věnuje se Pfitznerovu zajetí, odsouzení a popravě.

Při četbě práce mohou přijít na mysl úvahy, jak psát biografie historických osobností. Klasické „velké vyprávění“ ve stylu „život osoby XY od kolébky do hrobu“ bývá vždy srovnáváno s pozitivistickými metodami historické vědy a mnozí současní historikové jej zavrhnou. Autoři biografii v dnešní době volí kombinaci různých metod, nejčastěji mají jejich práce blízko ke strukturalismu. Výjimkou není ani tato kniha, která, jak již bylo nastíněno výše, rozebírá sledovanou osobu z různých perspektiv. Tento přístup však sebou nese rozličná úskalí, například v prvních kapitolách sledujeme Pfitznerovu cestu k manželství či jeho finanční situaci v době, kdy již působil na pražské radnici, v následující kapitole se ovšem Pfitzner teprve vydává do Prahy za studiem, což jsou události jeho manželství a politické kariéry předcházející. Takovýchto chronologických skoků lze v knize nalézt několik a lze se tak ptát, zda byly způsobeny celkovým konceptem práce a metodologií jejích autorů, nebo mezi autory nedošlo ke vzájemnému sladění jednotlivých částí knihy. Lepší orientaci ve Pfitznerově životě by mohl umožnit chronologický přehled jeho zásadních životních milníků z různých oblastí jeho života, který v knize absentuje. Když již autoři zvolili strukturalistické pojetí biografie, bylo by možná vhodnější připomenout Pfitznera jako historika komplexně a nikoliv odděleně v kapitolách II. až VIII. a posléze až v kapitole XI.

Navzdory drobným výtkám, které se týkají převážně spíše koncepce knihy nežli jejího obsahu, se jedná o práci velice zdařilou, po které bude muset sáhnout nejen každý zájemce o Pfitznera samotného, nýbrž i ti, kteří se budou zabývat česko-německými vztahy, Německou univerzitou v Praze, německým národním socialismem nebo meziválečnou a protektorátní historiografií.

Jan Boukal

doi: 10.14712/23365730.2022.24